

บทที่ 5

บทสรุป

A land

Where laughter is not mirth; nor thought the mind;

Nor words a language; nor e'en men mankind.

Where cries reply to curses, shrieks to blows,

And each is tortured in his sparate hell.¹

บทกวีดังกล่าวเป็นบทสรุปสำหรับชะตากรรมอันเจ็บปวดของชีวิตทาสผิวดำที่เข้าไปปะปนอยู่ในพื้นที่ของคนผิวขาวซึ่งเป็นพื้นที่ที่ต้องห้ามสำหรับทาสและคนผิวดำ ความเศร้าโศกในชีวิตของคนดำเชื้อสายแอฟริกันอเมริกันมีสาเหตุมาจากระบบทาส โดยเริ่มต้นจากการจับตัวคนผิวดำแอฟริกันมาจากประเทศบ้านเกิดของพวกเขา นำลงเรือมาสู่แผ่นดินอเมริกาที่ผู้คนศรัทธาในเสรีภาพและความเท่าเทียมกัน ระบบทาสได้หยั่งรากลึกลงในสังคมรวมทั้งความคิดความเชื่อต่างๆ ก็ถูกปลูกฝังจนกลายเป็นวาทกรรมของคนผิวขาวที่มีต่อทาสและคนผิวดำ วาทกรรมเหล่านี้ได้แทรกซึมไปยังทุกซอกมุมของระบบวัฒนธรรม ครอบครัว การศึกษา ศาสนา เพศ การทำงาน และการใช้ชีวิตประจำวัน ถูกบ่มเพาะขึ้นเป็นอคติที่มีต่อทาสผิวดำในเรื่องของเชื้อชาติ ชนชั้น และเพศ

ลักษณะสำคัญของระบบทาสในอเมริกาคือการที่สังคมกระแสหลักยอมรับการที่นายทาสเป็นเจ้าของทาสได้ทั้งร่างกายและจิตใจ และไม่มีกฎหมายหรือข้อห้ามใดๆ มาคุ้มครองสวัสดิภาพของทาสเข้าทาสยังถูกจำกัดความเป็นมนุษย์ด้วยกฎหมายทาสที่เอื้อหนุนต่ออำนาจของคนผิวขาวให้มีสิทธิอันชอบธรรมอย่างเสรีในการเป็นเจ้าของทาส หากแต่ในทางปฏิบัติแม้ว่านายทาสและคนผิวขาวจะสามารถควบคุมทาสได้ หากแต่ก็เป็นเพียงความสำเร็จในการใช้อำนาจบังคับด้านร่างกายเท่านั้น นายทาสสามารถควบคุมการทำงาน หรือลงโทษทาสได้ แต่ประวัติศาสตร์ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าอำนาจของคนผิวขาวไม่สามารถจะเอาชนะความคิดและจิตใจของพวกทาสได้ ดังจะเห็นได้จากการที่ทาสพยายามต่อต้านระบบทาสในรูปแบบที่หลากหลายเท่าที่คนดำจะมีช่องทางให้แสดงออก ไม่ว่าจะเป็นการทำลายเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงาน การหาช่องทางเพื่อหลบหนี หรือแม้แต่การทำลายชีวิตของตนและของคนที่คุณรักเพื่อจะไม่ต้องเจ็บปวดจากการมีชีวิตที่ถูกจองจำในระบบทาส แต่ก็มีคนดำอีกหลายคนที่ไม่แสดงความรู้สึกต่อต้านโดยแสดงความเจ็บช้ำผ่านทางบทเพลงหลังเลิกงาน หรือ ในยามค่ำ

¹ Jacobs, *Incidents in the Life of a Slave Girl*. p.38.

คืน การถ่ายทอดความรู้สึกด้วยการขับขานร้อยกรองสืบทอดผ่านกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกหนึ่ง อันพัฒนา มาเป็นบทเพลงบลูส์ในเวลาต่อมา หรือสำหรับทาสที่สามารถหลบหนีจากการเป็นทาสได้สำเร็จและมีความรู้พอที่จะเรียบเรียงมาเป็นร้อยแก้วได้ คนผิวดำเหล่านั้นก็จะถ่ายทอดประสบการณ์เรื่องราวความเจ็บปวดในอดีตของตนพร้อมทั้งใช้วรรณกรรมเป็นพื้นที่สำหรับต่อต้านระบบทาส

วรรณกรรมคนผิวดำที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทาสได้รับการตีพิมพ์ตั้งแต่ช่วงปี 1760 เป็นต้นมา วรรณกรรมส่วนใหญ่ที่ได้รับการยอมรับและมีชื่อเสียงต่างล้วนเป็นวรรณกรรมที่แต่งโดยผู้ประพันธ์ที่เป็นอดีตทาสชายทั้งสิ้น เพราะเป็นยุคสมัยที่ชายเป็นใหญ่ ดังนั้น นักเขียนเพศชายผิวดำจึงได้รับโอกาสต่างๆ มากกว่าสตรีผิวดำที่จะลุกขึ้นมาจับปากกาเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับตนเองและระบบทาส ไม่ว่าจะ เป็นโอกาสในการหลบหนีที่สามารถทำได้คล่องตัวกว่า เพราะมีแรงกำบังและไม่มีพันธะจากการต้อง ตั้งครรภ์ รวมทั้งไม่ต้องทำหน้าที่มารดาซึ่งต้องเลี้ยงดูลูก แต่จากการศึกษาค้นคว้าก็พบว่า มีนักเขียน สตรีผิวดำได้สร้างวรรณกรรมเกี่ยวกับทาสขึ้นมาเช่นกัน ในช่วงระยะเวลาของยุคคำทาสคือ ค.ศ.1619 – ค.ศ.1865 จำนวน 3 คน ได้แก่ แฮนนา คราฟ ผู้เขียนเรื่อง *The Bondwoman's Narrative* (1850) แอเรียต อี อัดมส์ วิลสัน ประพันธ์เรื่อง *Our Nig* (1859) และ แอเรียต จาคอปส์ ผู้แต่งเรื่อง *Incidents in the Life of a Slave Girl* (1861) และมีนักเขียนผิวดำร่วมสมัย คือ โทนี มอริสัน ในเรื่อง *Beloved* (1987) ที่สร้างวรรณกรรมโดยมีการดำเนินเรื่องย้อนกลับไปในช่วงเวลาดังกล่าวในปี ค.ศ.1850 โดย *Beloved* ได้รับรางวัลพูลิตเซอร์ สาขานวนิยาย ในปี ค.ศ.1988 และโทนี มอริสัน ก็ได้รับรางวัลโนเบล ในปี ค.ศ.1993 ซึ่งเธอเป็นผู้หญิงชาวอเมริกันผิวดำคนแรกที่ได้รับรางวัลนี้

จากการวิเคราะห์ภาพรวมของนวนิยายทั้ง 4 เรื่อง พบว่า นักเขียนสตรีผิวดำใช้เรื่องเล่าที่ตน สร้างขึ้นเพื่อเป็นการสร้างพื้นที่ให้กับตนเองได้แสดงออก เนื่องจากสังคมปิดกั้นโอกาสและมีได้รับฟังใน สิ่งที่คนผิวดำพูดหรือเรียกร้อง ดังที่ตัวละครเบบี้ ซูส จากเรื่อง *Beloved* ได้สอนให้คนดำรักปากของตนเอง เพราะเป็นเวลานานแล้วที่คนดำปล่อยให้คนอื่นพูดแทนตนเอง จนคนทั่วโลกต้องมกมายอยู่ใน ความสับสนและเข้าใจผิดเกี่ยวกับคนผิวดำตลอดมา สังคมอันเต็มไปด้วยอคติไม่มีพื้นที่ใดสำหรับคนดำ ไม่มีกฎหมายโอบอุ้มคุ้มครองในฐานะที่เป็นพลเมืองอเมริกัน คนผิวดำไม่สามารถแสดงควมมี ตัวตนออกมาให้สังคมได้รับรู้ถึงการมีอยู่ ไม่มีที่ให้คนดำแสดงการต่อต้านกับความไม่เสมอภาคในการ ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมและไม่ได้รับเกียรติในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่ง

นักเขียนสตรีผิวดำเหล่านี้จึงใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างพื้นที่ให้กับตนและพวกของ ตนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเรียกร้องต่อต้านและตอบโต้สังคมกระแสหลัก เพราะในชีวิตของพวกเขาขณะที่ตกเป็นทาสไม่สามารถทำได้ เพียงแค่ทาสอ้าปากอธิบายก็ถูกตีความว่าขัดขืนและนำมาสู่ การถูกลงโทษ นักเขียนผิวดำจึงใช้พื้นที่ในวรรณกรรมเป็นตัวต่อสู้กับวาทกรรมของคนผิวขาว และใช้

เรื่องเล่าเพื่อเปิดพื้นที่ให้กับตนเองในการแสดงออก พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนและสร้างตัวตนออกจากวาทกรรมของคนกระแสหลัก โดยใช้เรื่องเล่าเป็นตัวสะท้อนกลับเพื่อมองตัวตนตามมุมมองของตนเอง ซึ่งพื้นที่ตรงนี้นักเขียนสตรีมีเสรีภาพในการนิยามตัวตน และได้ให้ความหมายของทาสและคนผิวดำที่ต่างออกไปจากที่คนในสังคมหลักสร้างวาทกรรมไว้

นอกจากนั้น นักเขียนสตรีผิวดำยังใช้เรื่องเล่าเพื่อแสวงหาความหมายของชีวิตในฐานะผู้เป็นอิสระ ไม่ได้ถูกกดขี่ โดยผู้ประพันธ์ได้สะท้อนผ่านตัวละครเอกให้ได้พบกับคุณค่าและความหมายของการมีชีวิตอยู่เพื่อลูกและเพื่อครอบครัว ความเป็นแม่เป็นแรงผลักดันให้ทาสเหล่านี้ลุกขึ้นสู้เพื่อปกป้องลูกๆ ของตนให้รอดพ้นจากการตกอยู่ในวังวนของระบบทาส และตัวละครยังได้พบกับคุณค่าของชีวิตมากกว่าการสามารถทำงานและเพิ่มผลผลิตให้กับนายทาสตามมุมมองของคนผิวดำที่มีต่อคุณค่าของทาส

จากการศึกษาวรรณกรรมทั้งหมด พบว่า สามารถแบ่งนวนิยายเหล่านี้ตามประสบการณ์ชีวิตของผู้ประพันธ์ ได้เป็น 3 ประเภท คือ นวนิยายที่สร้างสรรค์จากนักเขียนที่มีประสบการณ์ตรงจากการเป็นทาส ซึ่งจะถ่ายทอดเรื่องราวของตนเองออกมาเป็นนวนิยายเชิงอัตชีวประวัติ (Autobiography) ซึ่งมีลักษณะเป็นการบอกเล่าเรื่องราวที่ผ่านมาในชีวิตของตนเองจากการที่เคยมีประสบการณ์อยู่ในเหตุการณ์ของการตกอยู่ในระบบทาส ซึ่งผู้แต่งพยายามใช้กลวิธีต่างๆ ในการประพันธ์สื่อสารให้ผู้อ่านตระหนักว่าเรื่องราวที่ได้อ่านนั้นเป็นเรื่องที่เคยเกิดขึ้นจริงๆ กับตนเอง และเป็นเรื่องที่แสนจะเจ็บปวดเมื่อนึกย้อนกลับไปแต่ผู้แต่งก็พยายามที่จะเล่าเรื่องเหล่านั้นออกมาให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความร้ายกาจรุนแรงของระบบทาส รวมทั้งอคติด้านสีผิว และความเป็นเพศหญิงที่สังคมกระทำร้ายกับพวกเขา นวนิยายประเภทต่อมาคือนวนิยายที่ผู้ประพันธ์มีประสบการณ์จากการเป็นคนรับใช้ที่มีข้อสัญญาผูกมัดกับนายทาส (Indentured Servant) ซึ่งยังคงมีกลวิธีการประพันธ์คล้ายคลึงกับในนวนิยายประเภทแรก แต่แตกต่างกันที่ประสบการณ์ของนักเขียนที่มีได้เป็นทาส แต่การเป็นคนรับใช้และมีผิวดำอีกทั้งยังมีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาที่ระบบทาสกำลังถูกต่อต้านและเป็นประเด็นที่สำคัญของสังคม ทำให้นักเขียนในกลุ่มนี้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการที่ช่วงเวลานี้ถูกปกครองเป็นเจ้าของชีวิตโดยนายจ้างผิวดำ และเมื่อได้รับอิสรภาพแล้ว กลับยังคงต้องใช้ชีวิตเผชิญชะตากรรมอยู่ในสังคมที่เปี่ยมไปด้วยอคติด้านชาติพันธุ์เช่นเดียวกับชีวิตของทาสคนอื่น ๆ ดังนั้น นวนิยายที่นักเขียนในกลุ่มนี้แต่งขึ้นจึงมีลักษณะเป็นการบอกเล่าความทรงจำของชีวิตตนเองที่ผ่านมาในลักษณะของอัตชีวประวัติเช่นเดียวกันกับกลุ่มแรก ส่วนนวนิยายประเภทสุดท้าย เป็นนวนิยายที่แต่งขึ้นโดยนักเขียนรุ่นหลังจากสงครามกลางเมือง ซึ่งไม่มีประสบการณ์ตรงจากระบบทาส แต่นักเขียนมีสำนึกต่อความเป็นทาสและเป็นลูกหลานที่มีบรรพบุรุษที่เคยได้รับความทุกข์ยากจากการเป็นทาสมาก่อน จึงได้รับแรงบันดาลใจให้ศึกษาประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาเกี่ยวกับทาสและคนผิวดำผ่านทางเอกสารประวัติศาสตร์ และเองเล่าต่างๆ และนำข้อมูลเหล่านี้

มาสร้างสรรคี่ให้กลายเป็นนวนิยายที่มีเหตุการณ์เกี่ยวข้องกับทาสสตรีผิวดำซึ่งเป็นวรรณกรรมร่วมสมัย (Neo Slave Narrative) มีเนื้อหาย้อนกลับไปกล่าวถึงระบบทาสโดยใช้ลักษณะการเล่าเรื่องคล้ายกับเรื่องเล่าอัตชีวประวัติ แต่มีการใส่ลูกเล่นทางวรรณกรรม และเทคนิคต่างๆ ทำให้เรื่องเล่านี้กลายมาเป็นนวนิยาย นวนิยายเกี่ยวกับทาสสตรีผิวดำที่แต่งโดยนักเขียนสตรีผิวดำมีลักษณะเฉพาะเป็นแบบฉบับของตนในแต่ละเล่ม แต่มีโครงสร้างที่คล้ายกันและเนื้อหาในเรื่องที่คล้ายกันแม้ว่าโครงสร้างในแต่ละเรื่องจะมีการใช้เทคนิคย่อยที่แตกต่างกันไปก็ตาม นวนิยายทั้งหมดล้วนมีแก่นเรื่องที่ต้องการนำเสนอภาพลักษณ์ของตัวละครเอกที่เป็นทาสสตรีผิวดำทั้งในขณะที่เป็นทาสและหลุดพ้นจากการเป็นทาส ซึ่งต้องเผชิญกับอคติด้านสีผิว อคติด้านชนชั้น และ อคติทางเพศ จากนายทาสและคนในสังคมกระแสหลัก ซึ่งเป็นประสบการณ์อันโหดร้ายที่ตัวละครได้ประสบมา และยังคงถูกประสบการณ์ในอดีตดังกล่าวตามหลอกหลอน แม้จะได้รับอิสรภาพแล้วก็ไม่สามารถจะลบภาพอดีตอันเจ็บปวดนั้นได้ สตรีผิวดำเหล่านี้ยังคงต้องดำเนินชีวิตอยู่ในโลกแห่งเสรีภาพท่ามกลางอคติด้านสีผิว ชนชั้น และเพศ ที่ยังคงอยู่ในสังคม เนื้อหาของนวนิยายทั้ง 4 เล่ม ต่างมุ่งสะท้อนภาพของชีวิตทาสสตรีผิวดำที่ตกอยู่ในภาวะแห่งความไร้อิสรภาพ ปัญหาที่ตัวละครต้องประสบคือปัญหาที่เป็นผลพวงมาจากการตกเป็นทาส ซึ่งก็คือปัญหาเกี่ยวกับอคติด้านอคติด้านสีผิวซึ่งเป็นเสมือนตราประทับที่มีอาจลบเลือนไปจากชีวิตของสตรีผิวดำ ทำให้สตรีเหล่านี้ต้องพบกับความขัดแย้งด้านการศึกษา ศาสนาและไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม นอกจากนี้ยังต้องเผชิญกับอคติด้านชนชั้นที่มองทาสผิวดำว่าเป็นชนชั้นแรงงานและชนชั้นล่างของสังคม ทำให้ทาสได้รับการปฏิบัติจากนายทาสและคนผิวดำขาวเสมือนวัตถุ สินค้า และสัตว์ ถูกลดทอนความเป็นมนุษย์ด้วยการทำงานหนัก และถูกลงโทษจากนายทาส รวมทั้ง ทาสสตรีผิวดำยังต้องพบกับประสบการณ์ในการเป็นทาสที่แตกต่างไปจากทาสชาย โดยที่พวกเขาต้องพบกับความขัดแย้งในอคติทางเพศ ผู้ประพันธ์ต่างล้วนแสดงรายละเอียดอันบ่งชี้ถึงความแตกต่างทางเพศระหว่างทาสหญิงและทาสชาย ความเป็นทาสหญิงนี้ทำให้เธอถูกกระทำร้ายหรือมีภาวะต้องรับผิดชอบและมีภาพอันสลับซับซ้อนมากกว่าทาสชาย ไม่ว่าจะ เป็นภาวะการถูกคุกคามทางเพศของทาสสตรี การถูกกำหนดบทบาทความเป็นเมียและแม่ อันเป็นเหตุให้เกิดความเจ็บป่วยนำมาซึ่งปัญหาความอ่อนแอทางด้านร่างกาย

นวนิยายทั้ง 4 เรื่องยังได้สะท้อนให้เห็นภาพชีวิตของสตรีผิวดำหลังได้รับอิสรภาพว่าพวกเขาใช้ชีวิตที่ต่างออกไปอย่างไรจากการที่เคยตกอยู่ภายใต้ระบบทาส โดยมีนวนิยายเพียงเรื่องเดียวเท่านั้นคือ *The Bondwoman's Narrative* ที่กล่าวถึงความสุขสมหวังของตัวละครสตรีผิวดำหลังจากได้รับการปลดปล่อย แต่นวนิยายที่เหลืออีก 3 เรื่อง ล้วนสะท้อนปัญหาใจกลางของความเป็นคนผิวดำในสังคมอเมริกันซึ่งนับเป็นความโหดร้ายอีกรูปแบบหนึ่งที่พวกเขาต้องเจออันเป็นผลพวงที่ติดตามมาจากระบบทาสอย่างไม่มีวันจบสิ้น เนื่องจากถูกความทรงจำในอดีตตามหลอกหลอนโดยไม่สามารถ

ลืมเลือนความเจ็บปวดและเหตุการณ์อันเลวร้ายเหล่านั้นไปได้ อีกทั้งทุกๆ วันของการมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน พวกเธอก็ต้องเผชิญกับโลกแห่งอิสรภาพท่ามกลางอดีตแห่งสีผิวที่ยังคงอยู่

แม้ว่าระบบทาสได้ตายไปจากสังคมอเมริกันหลังจากสงครามกลางเมืองได้จบสิ้นลงเมื่อปี ค.ศ. 1865 หากแต่ในความเป็นจริงอดีตเกี่ยวกับสีผิวไม่ได้ตายลงไปด้วย คนผิวดำยังคงถูกปฏิบัติและมองจากคนอื่นๆ ว่าเป็นคนกลุ่มน้อยคนชายขอบของสังคมเหมือนเมื่อหลายศตวรรษที่ผ่านมา คนดำยังคงต้องต่อสู้อยู่บนเวทีอันเป็นโลกที่คนขาวสร้างขึ้น สิ่งที่ระบบทาสได้ทิ้งปัญหาระยะยาวอันเป็นเหมือนมรดกไว้ให้กับคนผิวดำก็คือวาทกรรมจากคนผิวขาวที่ซึมเข้าไปในวัฒนธรรมและวิถีคิดของคนในสังคมหลักที่ถือว่าตนเป็นเจ้าของแผ่นดิน ปมปัญหาแห่งความซับซ้อนนี้ยังคงดำรงอยู่เรื่อยไปในวิถีคิดและคติสังคมของอเมริกันตลอดมา อย่างไรก็ตาม แม้ว่าวรรณกรรมทาสสตรีผิวดำจะเต็มไปด้วยความหม่นมัว แต่ผู้ประพันธ์ก็ได้จุดประกายความสว่างทางปัญญา โดยนักเขียนสตรีเหล่านี้ได้นำเสนอความหวังในการพยายามหาทางแก้ไขและต่อสู้กับอคติทางความคิด ด้วยการให้คนดำรวมกลุ่มกันเพื่อยืนหยัดในสิทธิ ความเสมอภาค ของการเป็นมนุษย์ในสังคมอันเสรีเพื่อให้ฐานะของคนผิวดำในสังคมขยับเคลื่อนไปสู่ภาวะที่ดีขึ้น